

mentari històric dels poemes haguessin estat més madurats i primfilats, el llibre hauria estat útil a moltes més persones que no ho serà en el seu estat actual.

Jaume RIERA I SANS

Cançoner popular de Mallorca, Replegat i ordenat, amb nombroses variants, pel P. RAFEL GINARD BAUÇÀ, T.O.R. Vols. I-IV. Mallorca, Editorial Moll, 1966-1975. LXXXVIII + 370 pàgs., XXIV + 420 pàgs., XXXII + 472 pàgs., LXIV + 598 pàgs. («Els Treballs i els Dies», 4-7.)

Cal remarcar com un fet d'una importància excepcional dins la història de la nostra literatura tradicional —i, més encara, de tota la literatura tradicional romànica—, l'aparició dels quatre gruixuts volums del *Cançoner popular de Mallorca*, recollit pacientment durant més de quaranta anys pel franciscà mallorquí Rafael Ginard i Bauçà, «l'essència i la història» del qual ens foren explicades per ell mateix al volumet *El Cançoner popular de Mallorca* (Mallorca 1960).¹

El *Cançoner* del pare Ginard és la primera col·lecció important —quasi exhaustiva— publicada a Mallorca, tot i que no hi han mancat col·lectors des de Josep M. Quadrado i Marià Aguiló. La fatalitat ha fet, tanmateix, que per una raó o altra quedessin empantanegats molts projectes d'edició i que, per tant, hi hagi un material immens inèdit o publicat només en part, sobretot pel que fa a l'aspecte musical, aspecte deixat de banda completament pel pare Ginard. Dic «quasi exhaustiva» perquè, malgrat el nombre extraordinari de peces recollides per Ginard —unes vint mil—, l'obra no és encara completa: la poesia tradicional és molt bellugadissa i s'escapa sovint de les mans. Estic segur que encara serà possible de donar molts milers de versions i sobretot de variants no conegudes pel pare Ginard, el qual és ben conscient de la grandària i dels límits del seu *Cançoner*: «Tinc l'íntima convicció», ens diu, «que, fins allí on és humanament possible, el *Cançoner popular de Mallorca* és complet i que inclou, en substància, tota la riquesa cançonística de la nostra terra. No crec que ni en deu anys seguits de recórrer Mallorca se poguessin recollir, fins a exhaurir-les, les cançons —no sabem quantes ni quines— que manquen al nostre *Cançoner*» (I, pàg. xxxi). Penso que aviat podré començar a donar a conèixer els resultats de les recerques que des de fa prop de dinou anys he anat realitzant sobre la cançó popular de Mallorca des dels seus diversos punts de vista. Això em permetrà, si no vaig errat, de contribuir d'una manera notable —especialment a partir de materials inèdits de Marià Aguiló i del meu avi Josep Massot i Planes, i de tot el material publicat que m'ha arribat a les mans— a conèixer, si més no, un bon nombre de les peces que manquen al recull de Ginard.

No voldria que aquesta constatació pogués semblar un retret. Ben al contrari, no em puc estar d'admirar l'obra realitzada pel pare Ginard i pels diversos col·laboradors que ha anat tenint a molts indrets. «Més de vint mil cançons diferents i més de cinquanta mil variants», afirma molt bé Francesc de B. Moll, «són xifres que es diuen aviat, però representen un cúmul de feina, una constància i una tenacitat que poques vegades es troben reunides en una sola persona» (I, pàg. xiii). Ben pocs aplecs cançonístics, en tot el món, tenen aquestes dimensions. No cre-

1. Vegeu-ne la recensió a *ER*, VII (1959-1960), 197-198.

guem, de tota manera, que la riquesa folklòrica de Mallorca sigui excepcional: per posar un sol exemple, Rodríguez Marín tenia replegades més de vint-i-dues mil *coplas* andaluses.

El *Cançoner popular de Mallorca* consta de quatre volums. Els tres primers són dedicats a les cançons curtes i el darrer a les llargues, distribuïdes en tres seccions: Codolades, Glosades i Romancer. Les cançons curtes són dividides, segons llurs temes, en moltes seccions. El primer volum recull només les Amoroses, unes cinc mil —teòricament, 5.104, però cal descomptar les repetides, bastant nombroses com és inevitable, algunes de les quals ja han estat suprimides durant la impressió. Aquestes cançons amoroses van classificades en vuit capítols, alguns d'ells subdividits en diverses seccions: Absència, Amor i mort, Desig, Lloança de la bellesa, Sofriment per amor, Festeig, Gelosia i De picat. Dins cada secció, les cançons són agrupades per ordre alfabètic, i les variants van al final del volum.

El volum segon reuneix unes cinc mil cançons més, referents a temes molt diversos: animals, arts i oficis, astres i temps, camperoles, casa i vestit, danses, endevinalles, i humorístiques i satíriques.

El volum tercer, que conté prop de sis mil cançons — gairebé totes de quatre o cinc versos, com les anteriors—, clou la sèrie de les anomenades *gloses* o *cançons curtes*. Seguint el mateix mètode dels volums anteriors, ens dóna successivament les cançons infantils, que formen un grup independent i ben característic; les de localitat, anomenades sovint *tòpiques*; les de marina i pesca, relativament escasses; les *narratives*: baralles, desgràcies, fam, fets delictius, fets festius, fets històrics; *noms personals*, secció «justificada pel fet d'haver-hi moltes cançons que no presenten altre tema que una al·lusió o comentari (elogiós, despectiu o de qualsevol altra mena) a un nom de fonts o a un malnom»; les cançons religioses, i, finalment, la *vida humana*, la secció més llarga del volum, dividida en set subseccions: cos humà; edats; feina i descans; malalties, salut, mort; menjar i beure; qualitats i accions intel·lectuals i morals; vida familiar i social.

El volum quart, molt més extens que els anteriors, comprèn en primer lloc les *glosades*, de mètrica i rima molt variades, dividides en amoroses, enumeratives, humorístiques, narratives, religioses, satíriques i diverses. En segon lloc, les *codolades* —que ja havien estat estudiades per Milà i Fontanals—, dividides en amoroses, enumeratives, humorístiques, religioses, satíriques i diverses. Finalment, el Romancer és presentat en dues parts, la catalana i la castellana, totes dues d'una importància evident. La part catalana és dividida en: De captius, Amor fidel, Amor desgraciat, Esposa dissortada, Adulteri castigat, Raptos i forçadors, Vària d'aventures amoroses, Burles i astúcies, Romanços lírics, Romanços religiosos i Temes diversos. La part castellana afegeix encara els epígrafs Romanç carolingi i Enumeratiu. Al final del volum hi ha un breu suplement als volums II i III i al IV mateix.

Francisc de B. Moll, editor, en tots els sentits de la paraula, del *Cançoner*, l'ha posat a punt per a la impremta amb una dedicació exemplar i ha escrit introduccions —d'extensió i de valor diferents— a cada un dels quatre volums. Malgrat llur modèstia, són una primera visió de conjunt de la cançó tradicional mallorquina, les línies generals de la qual em semblen del tot encertades, bé que —com és lògic— hi hagi punts que podran ésser matisats i molts d'altres que podran ésser completats o desenvolupats.

La Fundació Joan March ha facilitat la publicació d'aquest *Cançoner* amb una generosa subvenció.

Josep MASSOT I MUNTANER